

Esko Härkönen in Memoriam (1946-2023)

TkT Esko Härkönen kuoli 19.1.2023 kotikaupungissaan Kajaanissa. Paitsi tekniikan miehenä Esko tunnettiin nykytaiteen keräilijänä, kainuulaisten tapaan innokkaana kalastajana ja metsästäjänä sekä taidokkaana ruuanlaittajana.

Esko syntyi Kuhmossa v. 1946, mutta perhe muutti pian Sotkamoon. Siellä hän kävi koulunsa ja opiskeli sen jälkeen Oulun yliopiston teknisen tiedekunnan konetekniikan linjalla. Eskon vahva matemaattinen ajattelu tuli esiin jo kouluaikoina, ja opiskelujen jälkeen hän toimi myös Oulun yliopiston vt. apulaisprofessorina huolehtien statiikan ja dynamiikan opetuksesta.

Työuransa Esko aloitti Ahlströmin pumpputehtaalla Karhulassa, jossa hän kehitti Loviisan ydinvoimalan kiertovesipumppuja ja teki aiheesta myös lisensiaatin työnsä. Seuraava kehityskohde oli ratkaista, kuinka keskisakea sellumassa saadaan juoksevaksi, jotta sitä voitaisiin pumpata 8–20 prosenttiin sakeudessa keskipakopumppujen tapaan. MC-pumppuja kehitti työryhmä Johan Gullichsen, Esko Härkönen ja Toivo Niskanen. Kokeita tehtiin Veitsiluodon tehtaalla, ja aikalaiset ovat kertoneet kuinka valkaisuosaston ovet suljettiin salaisen kehitystyön kenttäkokeiden ajaksi. Tällä keksinnöllä oli suuri vaikutus tehtaiden energiankulutukseen, ja työryhmä palkittiin Suomalaisen Insinööriyön palkinnolla vuonna 1984.

Vuonna 1976 Esko siirtyi ruotsalaisen Kamy AB:n palvelukseen Karlstadiin. Siellä hän sovelsi erikoisosaamistaan faasien virtauksista metsäteollisuuden ongelmiin. Hän kehitti yhdessä Johan Gullichsenin kanssa sellukeittimen pesuvaihetta. Eskon osuus oli mallintaa pesuvaihetta, ja tästä syntyi myös väitöskirja, jonka nimi oli A Mathematical Model for Two-Phase Flow. 1986 Esko palasi kotiseudulleen ja aloitti työt Kajaani-yhtiön palveluksessa, jossa hän perehtyi taas uuteen alueeseen eli hierremassan valmistukseen. Tarina kertoo kuinka tehtaan johtaja Antti Arjaksen kysyessä, miten hyvin Esko oli perillä paperitekniikasta, hän vastasi: "En juuri lainkaan, mutta minä opettelen sen." Kajaani-yhtiö siirtyi myöhemmin UPM:n omistukseen, ja vuonna 2004 Esko siirtyi Lappeenrantaan yhtiön tutkimuskeskukseen. Tärkeänä tutkimusalueena oli hiertämisen korkean energiankulutuksen alentaminen. Esko lähestyi tätäkin ongelmaa kehittämällä fysikaalisiin suureisiin perustuvaa Jama-mallia, jonka avulla lisääntyi ymmärrys höyryn ja kuitujen virtauksista terävälissä. Mallia kehitettäessä tehtiin useita koeajoja tehdasjauhimilla UPM:n Kaipolan tehtaalla. Tästä työstä Esko palkittiin Arne Asplund -palkinnolla Minneapolisissa v. 2007. Eläkkeelle jäätyään vuonna 2011 hän vielä jatkoi mallin kehitystä kotitoimistossaan. Akateemisella puolella hän toimi Oulun yliopiston dosenttina ja ohjasi useita diplomitoita ja väitöskirjoja. Esko oli myös kiinnostunut metsistä ja hoiteli metsäomaisuuttaan tarkasti suunnitellen.

Harrastuksissaan Esko sovelsi myös tekniikan ja puukäsityön taitojaan. Nuoruuden Lapin kalastusreissut Matti-serkun kanssa vaihtuivat moottorikelkkaretkiin, jotka suuntautuivat itärajan takaisin pieniin kyliin. Kalastelu Oulunjärvellä tapahtui vesisuihkumoottorilla varustetulla alumiiniveneellä, ja myöhemmin kalastusreissut ulottuivat myös Intian valtamerelle. Kalojen valmistukseen hän kehitti omatekoisen kylmäsavustuslaitteiston. Ruuanvalmistuksessa hän sovelsi sous vide eli tyhjiökypsennysmenetelmää, ja Eskon luona vieraillessa tarjolla oli itse valmistettua kalaa sekä hirvipaistia, joita tarjottiin marjojen ja sienien kera. Herkullisten aterioiden valmistus oli Eskon ja hänen puolisonsa Outi Nuutisen yhteinen harrastus. Esko Härkösen arvokas nykyaidekokoelma siirtyy Kajaanin kaupungin taidemuseolle. Eskoa jäivät kaipaamaan Outi-puolison ja lähisuvun lisäksi ystävien ja työtovereiden joukko.

Annikki Vehniäinen, ystävä ja kollega
Teuvo Tuppurainen, opiskelutoveri ja ystävä